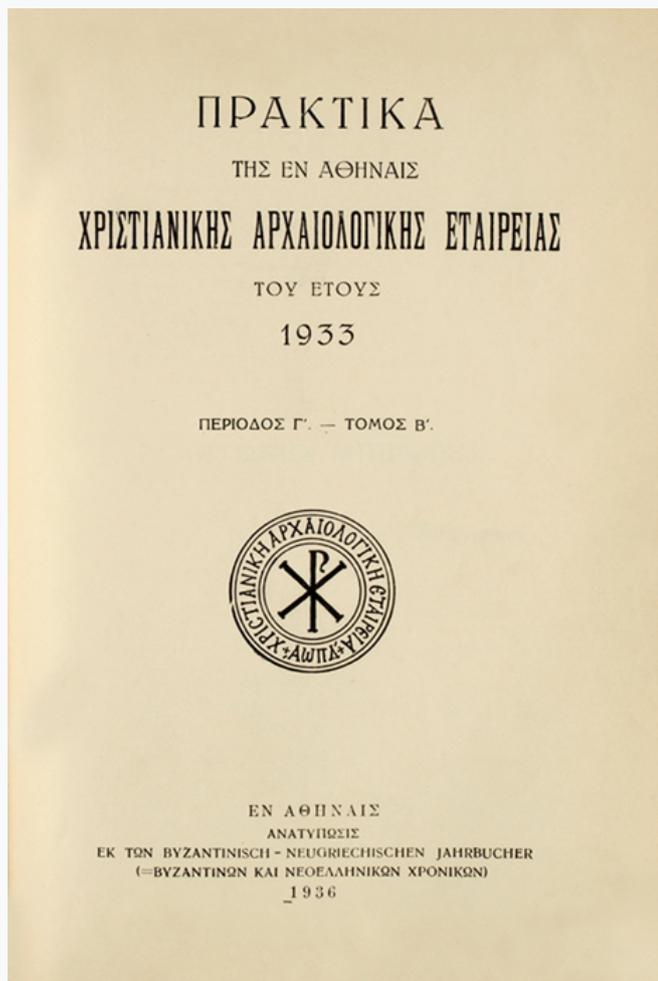

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2 (1936)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1933), Περίοδος Γ'. Χαριστήριον Αντωνίω Μπενάκη

Περί της τρίτης καθαιρέσεως του Κορίνθου Νεοφύτου

Ευάγγελος Ι. ΣΑΒΡΑΜΗΣ

doi: [10.12681/dchae.1364](https://doi.org/10.12681/dchae.1364)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΣΑΒΡΑΜΗΣ Ε. Ι. (2013). Περί της τρίτης καθαιρέσεως του Κορίνθου Νεοφύτου. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 2, 121–128. <https://doi.org/10.12681/dchae.1364>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Περί της τρίτης καθαιρέσεως του Κορίνθου
Νεοφύτου

Ευάγγελος ΣΑΒΡΑΜΗΣ

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1933), Περίοδος Γ'. Χαριστήριο Αντωνία
Μπενάκη • Σελ. 121-128

ΑΘΗΝΑ 1936

Α΄ ΥΠΟΜΝΗΜΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Ἑπὶ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Ι. ΣΑΒΡΑΜΗ

Κατὰ Μάϊον τοῦ 1622 ἔτους ἐξελέγη Μητροπολίτης Κορίνθου ὁ ἱερομόναχος καὶ ἐφημέριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Νεόφυτος, συνυποψηφίους ἔχων τοὺς ἱερεῖς Χριστόφορον καὶ Διονύσιον, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ καθαιρεθέντος πάλιν Κορίνθου Ἀνθίμου τὸ β' ἀρχιερατεύοντος ¹⁾, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, ἀναφέροντος, ὅτι «ἄτε τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύσαντος Ἀνθίμου δι' ἣν αἰτίαν καταντικρὺ φαίνεται εὐλόγῳ τρόπῳ ταύτης στερηθέντος» ²⁾.

Ὁ Κορίνθου Νεόφυτος κατὰ μῆνα Ἰούλιον τοῦ 1624 ἔτους καθηρέθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως ³⁾, ἀπολύσαντος Συνοδικὸν γράμμα πρὸς τοὺς ἐν Κορίνθῳ κληρικούς καὶ ἄρχοντας καὶ χριστιανούς, δι' οὗ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς τὴν καθάρισιν αὐτοῦ «πρὸς τὸ μὴ ἐθελῆσαι πληρῶσαι κατὰ τόπον τοῖς πεμφθεῖσιν ἡμετέροις πατριαρχικοῖς ἐξάρχουσιν τὰ τε χαράτζια αὐτοῦ καὶ τὴν ζη(ε)ίαν καὶ τὰ ὀφειλόμενα μπακία τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀργία καθυποβληθεῖς παρὰ τοῦ νῦν μητροπολίτου Ἀγγιάλου ¹⁾, ἀρχιμανδρίτου ὄντος, καὶ παρὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου ἐξαρχικῶς αὐτόθι ἐλθόντων, καὶ παρὰ τοῦ ἡμετέρου ἐπιτρόπου

¹⁾ Παρθενίου Πολάκη Ἀρχιμ., Ἐπίσκοποι τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου ἐν «Ἱερῶ Συναδέσμῳ» ἔτ. ΙΒ' (Κ), Περίοδ. Β' (1916), Ἀθῆναι, ἀριθ. φύλ. 277, σελ. 9-10. Ὁ Ἀνθίμος κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀρχιερατείαν κατηγορηθεὶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Λακεδαμονίας Διονυσίου καὶ μὴ δυνηθεὶς ν' ἀθωωθῆ, καθηρέθη, καὶ ἐξελέγη Κορίνθου ὁ Ἀθανάσιος Β', ὃν ἀπαντῶμεν τῷ 1620, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ἀνθίμου ἐπὶ πατριαρχείας Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως καὶ ἀπέβη ὑπὲρ αὐτοῦ (Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Γ', σελ. 561), ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ διετίαν καθηρέθη.

²⁾ Δ' Συνοδικὸς Κῶδιξ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως φ. 23^α ἀποκείμενος ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κ' πόλει Ἀγιοταφικοῦ Μετοχίου. Ἰδε Ἀθανασίου Παλαδοπούλου Κεραμῆος, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Δ', σελ. 13. Ἐν Πετροπόλει 1899.

³⁾ *Émile Legrand*, Bibliographie Hellénique ... au dix-septième siècle, tom. IV, Paris 1896, p. 347-348. Πρβλ. Παρθενίου Πολάκη, ἔνθ' ἄνωτέρῳ, σελ. 9-10.

¹⁾ Οὗτος εἶναι ὁ Ἀγγιάλου Χριστόφορος, ὅστις τὴν 27ην Ἰουνίου 1628 ἐπὶ πατριαρχείας Κυρίλλου Α' μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ καθαιρεθέντος Μελετίου. Μηνᾶ Χαμουδοπούλου, Ἀρχιερατικά ἐναλλαγαὶ ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ», Κων/πολις, τόμ. Β' (1881-1882), σελ. 669.

καὶ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Κονίτζης κὺρ Παρθενίου, κατεφρόνησε καὶ ἀαῆλθεν εἰς Ζάκυνθον καὶ ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησεν, ἔτι δὲ ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν σύγκελλον αὐτοῦ παπᾶ Ἰσαὰκ ἐλθόντα ἐνταῦθα μηδόλως ἀπολογηθῆναι ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ τε παλαιὰ χρῆη ἃ ὀφείλει καὶ τὴν ἥδη τοῦ ἀναλόγου αὐτῶ συννοδικῶς ἀποφανθεῖσαν νέαν βοήθειαν, ὡς φαίνεται τὸ ἀποκομισθὲν ἡμῖν ἰδιόγραφον αὐτοῦ, καὶ ὑπέπεσε τῇ δίκῃ τοῦ ἀνωτέρου τόμου αὐτὸς καθ' αὐτοῦ μελετήσας, - - - ».

Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ πατριαρχείας τοῦ Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως συνεκλήθη ὑπερτελεστάτη τῶν ἀρχιερέων Σύνοδος, ἣτις «ἀπεφρήματο καὶ τόμον ἔγραψεν, ὡς καὶ προπέρουσι καὶ ἄλλοτε τοῖς καιροῖς τῶν πρὸ ἡμῶν πατριαρχῶν, πάντα μητροπολίτην καὶ ἐπίσκοπον μὴ πληρώσαντα τὰ χαράτζια αὐτοῦ καὶ τὴν κατὰ καιροὺς ὀπιτομένην πατριαρχικὴν ζητ(ε)ίαν καὶ πᾶν ἄλλο ὀφειλόμενον ἐκκλησιαστικὸν δικαίωμα τοῖς ἀπ' ἐντεῦθεν πεμπομένοις ἡμετέροις πατριαρχικοῖς ἐξάρχουσιν, καθηρημένον εἶναι καὶ ἔκπτωτον τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἀναμφιβόλως»²⁾.

Κατὰ τὸν Συνοδικὸν τοῦτον Τόμον καθηρέθη ὁ Κορίνθου Νεόφυτος, ὡς ἀναφέρεται καὶ ἐν τῇ κατωτέρω τρίτῃ καὶ τελείᾳ καθαιρέσει αὐτοῦ, καὶ ἐξελέγη ἐπὶ διαδοχῇ αὐτοῦ κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος τῶν Πατριαρχείων Δανιὴλ³⁾, ἔχων συνυποψηφίους τὸν ἱερομόναχον Παχώμιον καὶ τὸν ἱερομόναχον καὶ Πατριαρχικὸν πρωτοσύγκελλον Ἀκάκιον.

Ὁ Δανιὴλ διετέλεσε μητροπολίτης Κορίνθου μέχρι τῆς 18 Ἀπριλίου 1628, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σερρών⁴⁾ ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Ἀχιλλίου, ἀποθανὼν ὡς Σερρῶν τῷ 1651 ἔτει⁵⁾. Τὸν Δανιὴλ μετατέθεντα εἰς τὴν Μητρόπολιν Σερρῶν, διεδέχθη ὁ Ἰεζεκιὴλ, ὅστις κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1635 καθηρέθη¹⁾, καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Κύριλλος Α', ὅστις ἔσχε τὴν τύχην τοῦ προκατόχου αὐτοῦ²⁾.

²⁾ *Ém. Legrand*, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 341.

³⁾ *† Μητροπολίτου (πρὸ Παράμυθίας) Ἀθηναγόρα*, Ὁ Θεσμός τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμηνικῷ Πατριαρχίῳ, Μέρος Ε', ἐν «Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τόμ. Θ' (1932). Ἀθήναι, σελ. 253. Διορθωτέον ἐνταῦθα τὸ τυπογραφικὸν σφάλμα ἀντι: θανόντος Νεοφύτου εἰς: καθαιρεθέντος. Πρβλ. *Ἀθ. Παπαδόπουλον Κεραμεία*, ἐνθ' ἀνωτέρω, τόμ. Δ', σελ. 13.

⁴⁾ Πρβλ. *Μηνῶν Χαμουδόπουλον*, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 669. *Πέτρον Ν. Παπαγεωργίου*, Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια τὰ περὶ τὰς Σέρρας καὶ ἡ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἐν «Byzantinische Zeitschrift», τόμ. Γ' (1894) σελ. 262-263.

⁵⁾ Πρβλ. *† Μητροπολίτην [πρὸ Παράμυθίας] Ἀθηναγόραν*, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 253.

¹⁾ *Παρθένιος Πολάκης*, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 9-10. *Μηνῶς Χαμουδόπουλος*, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 696.

²⁾ Περὶ τοῦ Ἰεζεκιὴλ καὶ Κυρίλλου Α' Κορίνθου ἴδε ὅσα γράφει ὁ Ἀρχιμ. *Παρθένιος Πολάκης*, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 9-10 καὶ ἀριθ. φύλ. 278, σελ. 2-3.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν ὅμως τοῦ Δανιήλ, ὁ Νεόφυτος μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἀπολογηθῆ ἑνώπιον τῆς Συνόδου, ἀλλ' οὗτος ὠμίλησεν ἀποθαρσύνουσα πρὸς αὐτὴν καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, προξενήσας ζημίας εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὴν Μητροπόλιν Κορίνθου, πρὸς τούτους δὲ βιαίως ἔλαβε παρ' αὐτῆς γράμματα, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κορίνθου, ἤρχισε νὰ συλλέγῃ τὰ κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἔδωκεν ἀπάνω, διὸ καὶ ὑπεβλήθη εἰς *δευτέραν καθαίρεσιν* «ἐπὶ τῷ μακρᾷ γενέσθαι τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου», ὡς δῆλον καθίσταται ἐκ τῆς κατωτέρω τρίτης καθαιρέσεως αὐτοῦ.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν καθαίρεσιν αὐτὴν ὁ *κακο-Νεόφυτος* κατέλαβεν «ἐπιβλαστικῶς καὶ ληστικῶς» τὴν ἐπαρχίαν Κορίνθου, συνέλεξε πάλιν τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα αὐτῆς, καὶ ἄλλας πολλὰς ζημίας καὶ ἀτοπίας ἐποίησε, διὸ καὶ ὑπεβλήθη εἰς *τρίτην καὶ τελείαν καθαίρεσιν* ἀπὸ πάσης ἀρχιερατικῆς τάξεως καὶ ἐνεργείας καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ὑπερτελεστάτης Συνόδου κατὰ μῆνα Ἀπριλίον τοῦ 1626 ἔτους.

Ἡ τρίτη αὕτη καθαίρεσις τοῦ *κακο-Νεοφύτου* Κορίνθου εὐρίσκεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. *Suppl. 211* κώδικι (φ. 12β - 13β) τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος καὶ εἶναι ἀντίγραφον. Σημειωτέον, ὅτι ἐν τῷ κώδικι τούτῳ περιέχονται καὶ ἄλλαι ἐκκλησιαστικαὶ πράξεις, αἵτινες εἶναι καὶ αὐταὶ ἀντίγραφα, ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας.

Τὴν καθαίρεσιν αὐτὴν ὑπογράφει ἐν τῷ κώδικι ὁ ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Παρθένιος Δοξαράς ἐκ Ζακύνθου ³⁾, ὅστις τῷ 1628 παρητήθη, καὶ τότε ἐξελέγη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Νικόδημος Μεταξᾶς, ⁴⁾ ἐφ' οὗ καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου προήχθη εἰς ἀρχιεπισκοπὴν.

Πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Παρθένιον γράφει ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Α' ὁ Λούκαρις ἐπιστολὴν, ἐν ἣ ἡ πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις συνιστᾷ αὐτῷ νὰ μὴ ὑπακούῃ εἰς τοὺς τυγὸν λόγους τοῦ *κακο-Νεοφύτου* Κορίνθου ἢ εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ περὶ ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ ὡς μητροπολίτου Κορίνθου, καὶ ἀποστροφῆς τοῦ κανονικοῦ μητροπολίτου Κορίνθου Δανιήλ, ἀλλὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Δανιήλ ὡς γνήσιον καὶ κανονικὸν μητροπολίτην αὐτῆς.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐστάλη αὐτῷ τὸ 1627 ἔτος, τὸ ἐπόμενον δηλονότι ἔτος τῆς τελείας καθαιρέσεως τούτου, εἶναι δὲ καὶ αὕτη ἀντίγραφον. Ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς τε καθαιρέσεως καὶ τῆς πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς διετήρησα τὴν ὀρθογραφίαν αὐτῶν, πλὴν τῶν κυρίων ὀνομάτων, τῶν πόλεων καὶ χωρῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἀρχικὸν γράμμα ἔγραψα διὰ κεφαλαίου γράμματος, χωρὶς ὅμως ποσῶς νὰ μεταβάλλω τὴν ὀρθογραφίαν αὐτῶν.

Κῶδ. *Suppl. 211* (φ. 12β - 13β)

Κόπια.

Καθέσεις Νεοφίτου .: (1626)

³⁾ Νικολάου Κατραμῆ (Ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου), Φιλολογικά Ἀνάλεκτα Ζακύνθου.

⁴⁾ Ἐν Ζακύνθῳ 1880, σελ. 76-77.

⁵⁾ Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Γ', σελ. 566.

ἴσον ἀπαράλλακτον, ἐκ τοῦ προτοτύπου τοῦ πριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος τῆς τρίτης καθαιρέσεως, τοῦ κακοΝεοφύτου τον ποτέ Κορίνθου: ~
Κύριλλος ἐλέφ Θῷ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πριάρχης.

Ὁ τὸν ἄσπονδον καὶ συνεχῆ πόλεμον κατὰ τῆς ἐκκλησίας κινῶν ¹⁾ αἰεί, καὶ ἔργον ἀπαρέτειτον ἐξ ἀρχῆς ἐνστησάμενος καὶ διατιθέμενος δόλους καὶ μηχανὰς κατασκευάζειν ἐπ' ἀφτῆ, καὶ ἐμποδισμῶ τῆς κοινῆς σῆρας [=σωτηρίας] τῶν ἀνῶν [=ἀνθρώπων], οὐδὲ νῦν ἡμῶν ἀπέσχετο τόγε εἰς αὐτὸν ἦκον. Ὡστε τὸ πᾶν μὴ λυμήνασθαι ἀλλ' ὅτι τῇ φυλακῇ τῶν θρημμάτων ἐπαγριπνῶν Κύριος, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἀφειδῶς ἐπερχομένων κατ' αὐτῆς λίκων ματαίως αὐτοὺς ἐργαζόμενος, καὶ τὰς μηχανὰς αὐτῆς διαλύων, ἴλεως καὶ νῦν ἐπιβλέψας τῷ τῶν Χριστιανῶν γένει, καὶ χεῖρα βοηθείας ὀρύξας, τοὺς ἐκ παντὸς μέρους τῶν Ἐκκλησιῶν προστάτας ἐνταῦθα συνήγαγε, καὶ σύνοδον γενέσθαι εὐδόκησε, περὶ πολλῶν ἀναγκαιῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χυ' [=Χριστοῦ] Μεγάλης Ἐκκλησίας. πρὸς δὲ καὶ περὶ τοῦ ἀσυνειδήτου καὶ κακόφρονος τριςκαταράτου Νεοφύτου, τοῦ ὅπως δήποτε παρ' ἀξίαν δραξαμένου τὸν θρόνον τῆς μροπόλαιως [=μητροπόλεως] Κορίνθου, καὶ ὑπὲρ τὸ δέον τῆς τοιαύτης τιμῆς ἀξιοθέντος· καὶ γὰρ ὁ αὐτὸς κακοΝεόφυτος μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἀρχιεροσύνην, καὶ κατὰ τόπον παραγενέσθαι, οὐ μόνον ἀπειθῆς ἐφάνη μὴ θελήσθαι δοῦναι τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα τοῖς ἐκεῖσε δις ἀπελθοῦσιν ἡμετέροις πριαρχικοῖς [=πατριαρχικοῖς] ἐξάρχοις καὶ ὑπεύθυνος ἐγένετο καθαιρέσεως κατὰ τὸν συνοδικὸν τόμον.

Ἀλλὰ καὶ ἀργία καθ' ὑποβληθεῖς, παρ' αὐτῶν, καὶ εἰς οὐδὲν αὐτὴν λογισάμενος καταφρονιτικῶς ἱερούργησε, καὶ χειροτονίας ἐποίησε, καὶ ζημίας οὐ τὰς τιχούσας ἐνεδείξατο αὐτοῖς τοῖς πριαρχικοῖς ἐξάρχοις, ὡς ἐπιστώσαντο ἡμῖν τοῦτο, ἐπὶ συνόδου ἐν φόβῳ Θυ' [=Θεοῦ] καὶ ἀληθείᾳ. ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ καθαιρεθῆναι αὐτὸν περὶ τούτων, καὶ χειροτονηθῆναι τῇ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ πνς' [=πνεύματος], ψήφῳ κανονικῇ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ Κορίνθου, τὸν ἱερότατον κὺρ Δανιὴλ ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον πᾶσης Πελοποννήσου, τὸν ἐν ἀγίῳ πνι' [=πνεύματι] ποθεινότατον ἀδελφὸν καὶ σιλειουργὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἀφίκετο εἰς τὰ ὧδε καὶ ἔστι ἐπὶ συνόδου, καὶ μὴ ἔχων ὅλως δίκαιον ἀντὶ τοῦ σιωπᾶν, ἠνῆξε τὸ ἀχανὲς αὐτοῦ στόμα, καὶ πολλὰ αὐθαδῶς καὶ ἀνεριθριάστως ἐλάλησε καὶ ἐφλιάρισε καθ' ἡμῶν, καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, καὶ ζημίας πολλὰς προεξένησεν ἡμῖν τε καὶ τῇ μροπόλει, παρακινούμενος καὶ ὀδιγούμενος παρὰ τινων ὁμογνώμωνων αὐτῷ, καὶ τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς τρόποις, καὶ δικαστικῶς καὶ βιαίως γράμματα ἔλαβε παρ' ἡμῶν ἀπελθῶν κατὰ τόπον, συνάγων τὰ τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου δικαιώματα, καὶ καταδαπανῶν ὅπου γε αὐτὸς βούλεται, περὶ ὧν ἐκ δευτέρου καθαιρέσει καθυπεβάλλομεν αὐτὸν ἐπὶ τῷ μα-

¹⁾ Κ. κενῶν.

κράν γενέσθαι τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου, ἄτε γνήσιος αὐτῆς καὶ καθολικοῦ προστάτου τυγχάνοντος τοῦ κῦρ Δανιήλ, καὶ ἔλθει εἰς ἑαυτὸν θέμενον εἰς νοῦν τὰς πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν ποιήσαντα. Αὐτὸς δὲ ὁ κακοδαίμων μὴδ' ὄλωσ ποισθεῖς ἐπιβατικῶς καὶ ληστικῶς κατ' ἐξουσιάζει τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου, καὶ συνάγει τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῆς δικαιώματα, χρῆθ δυσβάστακτα, καὶ ἀνυπόφορα ἐπιφορτίσθαι αὐτῇ, καὶ πολλὰς παρανομίας καὶ ἀτοπίας εἰργάσατο, καὶ ἐτολμίσατο· κατὰ τυφρανίσθαι καὶ τοὺς ἐκεῖσε χρι-
ανούς [=χριστιανούς].

Τοιγαροῦν διὰ τοῦτο γνώμη καὶ διασκέψει κοινῇ ἀρχιερατικῇ τε καὶ συνοδικῇ, τοῦ τε μακαριωτάτου πάπα καὶ πριόρχου [=πατριάρχου] τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας κῦρ Γερασίμου, καὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων τῶν ἐν ἀγίῳ πνί' πάντων ἀγαπιτῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, καὶ τῶν τιμωτάτων, καὶ λογιωτάτων κληρικῶν, τῶν καὶ γνώμας ἀρχιερατικὰς ἐχόντων τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χϋ' Μεγάλης Ἐκκλησίας τῶν κατὰ πνα' [=πνεῦμα] υἰῶν ἀγαπιτῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος· τὸν τὰ τοιαῦτα παρείπρακτα τολμήσαντα κατὰ τῆς Ἐκκλησίας κακο Νεοφύτον τὸν ποτὲ Κορίνθου εἶναι καὶ διαμένειν αἰθῆς καθηρημένον καὶ γεγυμνωμένον πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, διὰ πᾶσης αὐτοῦ τῆς ζωῆς κατὰ τὴν παρακέλευσιν τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, ὡς ἀκανόνιστον καὶ ἀνίερρον καὶ καταφροντικὴν τῆς ἀγίας τοῦ Χϋ' Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἀθετητὴν τῶν κανόνων, καὶ μὴ δὲ παραδοχὴν, ἢ παρείσδισιν τινὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχειν ποτέ· ἀλλ' εἶναι παντάπασιν ἀπρόσδεκτον· καὶ πρὸς τούτοις τοῦτο μὲν ὡς ὑβριστὴν καὶ αὐθάδη, καὶ ἐπιζήμηον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ἀφωρισμένον ἀπὸ πρὸς [=πατρὸς] υἱοῦ καὶ ἀγίου πνς' [=πνεύματος], τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ κατηραμένον καὶ ἀσυγχώρητον, καὶ ἄλυτον μετὰ θάνατον αἰωνίως· τοῦτο δὲ καὶ ὡς ἀντίπαλον, καὶ ἐναντίον τοῖς ἱεροῖς κανόσι ὑπόδικον τῷ ἀναθέματι. Ἀλλὰ καὶ οἱ συμβοηθήσαντες αὐτῷ τῷ κακόφρονι Νεοφύτῳ καὶ ὁμογνωμονήσαντες ἐπὶ τοῖς κακοῖς ἔργοις, καὶ ἐγχειρήμασι, καὶ ἐπαναγκάσαντες, ἔστωσαν καὶ αὐτοὶ ὑπόδικοι τῷ ἀναθέματι, καὶ ταῖς ἀραῖς τῶν ἀγίων πατέρων. Ὅστις δὲ ἀπὸ τοῦδε θελήσει καθ' οἰονδήτινα τρόπον, ἀθετῆσαι τὴν παροῦσαν ἡμῶν συνοδικὴν διάγνωσιν καὶ ἀπόφασιν, καὶ βοηθῆσαι τῷ τριςκαθηρημένῳ κακοΝεοφύτῳ, καὶ μεσιτείαν τινὰ ποιῆσαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς, καὶ σκάνδαλον τὶ διεγείραι, καὶ ζημίας προξενῆσαι ὁποῖας οὖν τῷ ἱερωτάτῳ μροπολίτῃ Κορίνθου κῦρ Δανιήλ, ὁ τοιοῦτος, εἴτε ἐκκλησιαστικῶς ἐστίν, ἢ ἀρχων, ἢ ἀρχόμενος, ἢ ἀνὴρ ἢ γυνή, ἢ μικρὸς ἢ μέγας ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ, καὶ ἀδιαραίτου Τριάδος, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τυμπανιαίως, καὶ εὖρει τὸν θν' [=Θεὸν] μαχόμενον ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καὶ κληρονομήσει τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγγόνην τοῦ Ἰσκαριώτου Ἰοῦδα· καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος. Ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ τὸ

καθαιρεθῆναι τὸν τρισκατάρατον παράφρονα καὶ ἐπάρατον Νεόφυτον χειρο-
 τονηθέντες παρ' αὐτοῦ, ἢ ἄλλων τινῶν ὀφφικίων ἀξιωθέντες, εἶησαν καὶ
 αὐτοὶ καθηριμένοι τῆς χάριτος ἧς ἔτυχον παρ' ἐκείνου· καὶ ἐχέτω ἄδειαν
 ὁ κανονικὸς χειροτονηθεὶς γνήσιος μυρόπολιτης Κορίνθου κῦρ Δανιήλ, παρ'
 ἡμῶν τε, καὶ ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου· κανονίζεῖν αὐτοὺς καὶ ὡς εἰκὸς
 παιδεύειν, μηδενὸς ἐναντιούμενος τὸ παράπαν· ὅστις δὲ τούτων ἐναντίος . . .
 . . .¹⁾ φανείη, καὶ βουληθείη τῇ τῶν ἔξω δυνάμει ἔχειν τὸ ἐνεργοῦν τῆς
 Ἱερωσύνης αὐτὸν καὶ ὀφφικιάλιος λέγεσθαι, ἀφωρισμένος ἔστω κατὰ τὸς καὶ
 κατηραμένος καὶ ἀσυνχώριτος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος· καὶ ἐχέτω καὶ τὰς
 ἀρὰς τῶν ἁγίων πρῶν [=πατέρων] αἱ πέτραι τὰ ξύλα, ὁ σίδιρος λυθήσονται,
 αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς· Ἐπὶ γὰρ τῇ τούτου διηνεκεῖ καὶ μωνίμῳ ἀσφαλείᾳ, πρὸ
 ταῖς ἅπαξ καὶ δις καταγραφείσαις συνοδικαῖς καθαιρέσεσιν, ἐγράφη καὶ ἡ
 παροῦσα αὐτοῦ τρίτη καὶ τελεία καθαιρέσεις, τῆς ὑπερτελεστάτης συνόδου, τῶν
 ἱερωτάτων ἀρχιερέων· καὶ ἐσημειώθη καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς
 τοῦ Χυ' [=Χριστοῦ] Μεγάλης Ἐκκλησίας, εἰς πλείονα τὴν ἔνδειξιν, καὶ
 ἐμφάνειαν: ~

Ζηρδ' [=1626] ἀπριλίου μηνὸς θ'.

† Κύριλλος ἐλέφ Θῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
 νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς πριάρχης: ~

† Γεράσιμος ἐλέφ Θεοῦ, πάπας καὶ πατριάρχης τῆς
 μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας: ~

† Ὁ Ἐφέσου Ἱγνάτιος	† Ὁ Ἡρακλείας, Νεόφυτος
† Ὁ Νικαίας, Πορφύριος	† Ὁ Προύσης, Ἰωάσαφ
† Ὁ Φιλιππουπόλεως, Ἰωάσαφ	† Ὁ Σεβῶν, Ἀχίλιος
† Ὁ Ἀγγιάλου, Χριστόφορος	† Ὁ Μιθίμνης, Κορνίλιος
† Ὁ Σιλιβρίας, Λαυρέντιος	† Ὁ Γάνου καὶ χώρας Ἰωαννίκιος
† Ὁ Ἀνδριανουπόλεως, Παρθένιος	† Ὁ Τορνόβου, Μακάριος
† Ὁ Φιλίπου καὶ Δράμας, Ἀβέρκιος	† Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κῶ Σεραφεῖμ
† Ὁ Λευκάδων, Ναθαναήλ	† Ὁ Ῥαιδεστοῦ καὶ Πανίου Μεγχισεδέκ
† Ὁ Κυζίκου, Παρθένιος	† Ὁ Νιζομηδείας, Νεόφυτος
† Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν, Θεοφάνης	† Ὁ Λαρύσης Γριγόριος
† Ὁ Πριονίσου Κλήμης	† Ὁ Βιδύνης Γαβριήλ
† Ὁ Βάρνης Παρθένιος	† Ὁ Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως Θεοδόσιος
† Ὁ Φαναρίου Εὐθύμιος	† Ὁ Δομενίκου καὶ Ἐλασσῶνος Ἰωάσαφ
† Ὁ Πισιδείας Εὐθύμιος	† Ὁ Μυτιλίνης Κωνστάντιος
† Ὁ Ἀναπαύκτου καὶ Ἄρτης Γαβριήλ	† Ὁ Μεσημβρίας Ἀκάκιος
† Ὁ Βελᾶς Νεόφυτος	

¹⁾ Ἐν τῷ Κώδικι ὑπάρχει κενόν.

† Ὁ μέγας Λογοθέτης τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων τὰς γνώμας τοῦ ἁγιωτάτου πριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν πανιερωτάτων μητροπολιῶν, τοῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ Ἀθηνῶν, τοῦ Εὐρύπου, καὶ Λακεδαιμονίας: ~

† Ὁ Δικαιοφύλαξ ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Πισιδείας: ~

† Ὁ Πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων τοῦ Κοφᾶ, τοῦ Σμύρνης, τοῦ Καραβυζίης, τοῦ Τζίας καὶ τοῦ Κῦ: ~

† Ὁ Ὑπομηματογράφος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων τοῦ Βερροίας, τοῦ Κασανδρείας καὶ Μελενίκου: ~

† Ὁ ὀφεινδάρσιος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Γεώργιος ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων τοῦ τε Μυραίων τοῦ τε Πατρῶν, τοῦ Θηβῶν, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης: ~

† μαρτύρομαι, τὸ προτότυπον τοῦ παρόντος εἶναι ἔγγραφον ἐν τῷ κόντικι τῆς Ἐπισκοπῆς τῆς Κεφαλληνίας.

† Ὁ ταπεινὸς Ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Παρθένιος.

Ἐκ τῆς ἀμέσως ἐπομένης Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Παρθένιον καταφαίνεται, ὅτι ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Α΄ ὁ Λούκαρις ἔγραψεν ἐπανελημμένως πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Κορίνθου κακο-Νεοφύτου, διὸ καὶ προτρέπει αὐτὸν νὰ μὴ διακείται εὐμενῶς πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ ν' ἀποστρέφηται αὐτὸν καὶ ν' ἀναγνωρίζῃ τὸν Δανιὴλ ὡς κανονικὸν μητροπολίτην Κορίνθου μεθ' οὗ νὰ διάγῃ εἰρηρικῶς.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει ὧδε.

φ. 14α

Κόπια (1627)

Πατριαρχικὸν κατὰ τοῦ Νεοφύτου Κορύνθου Κόντρα: ~

Κύριλλος ἑλέφ Θῦ' ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πριάρχης.

Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, καὶ μεγαλοπρεπέστατοι σύντιχοι Κεφαλληνίας, ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, δοσιτακαθηγούμενοι, εὐγενέστατοι καὶ χρησιμώτατοι ἄρχοντες, καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ Κῦ [=Κυρίου] χριστιάνου καὶ περιούσιος λαὸς τέκνα ἐν Κῶ' [=Κυρίῳ] ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ἡμῖν καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ [=Θεοῦ] παντοκράτορος. Οὐχ ἄπαξ καὶ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐγράψαμεν πρὸς ὑμᾶς¹⁾, καὶ δηλοποιοῦντες τὰς κακὰς πράξεις, καὶ τὰ βουλεύματα, καὶ τὰς μιζοβαρβάρους μηχανάς, ἅσπερ εἰργάσατο ὁ κακοΝεόφυτος ἐκεῖνος, ὁ παρ' ἀξίαν,

¹⁾ Ἐν τῷ κώδ. ἡμᾶς.

κρίμασι οἷς εἶδε Θεός [=Θεός] χρηματίσας μρόπολίτης [=μητροπολίτης] Κορύνθου, δι' ἧ καὶ καθαιρέσει τελεία καθυποβληθεῖς, ἐξώσθη τοῦ θρόνου τελείως καὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, οὐ γὰρ ἑαυτὸν μόνον ἐλυμήνατο τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χϋ' [=Χριστοῦ] μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ζημίας οὐ τὰς τιχούσας προὔξηνεν, εὐρίσκεται γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ ὄργανα κακίας καὶ πονηρίας συνωδὰ φρονεῖν τοιοῦτοις ἀσυνέτοις ἀνθρωπαρίοις, οἷς καὶ αὐτὸς προσωποῖον περικείμενος ταπεινότητος καὶ ὑ[που]λότητος, ἐχρήσατο ἐν ταῖς κακαῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπιζημίους πράξεις, καὶ τὰ νῦν αὐθις γράφομεν, ἠκούσαμεν γὰρ ψευδοπιπλάστους λόγους μνησαι αὐτὸν ὑμῖν καὶ παρακινεῖν ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν μὲν τὸν κατάρατον εὐνοϊκῶς διακεῖσθαι, τὸν δὲ γνήσιον καὶ καθολικὸν ὑμῶν μροπολίτην [=μητροπολίτην] κῦρ Δανιήλ, ὑπέριτον καὶ ἔξαρχον πάσης Πελοποννήσου, τὸν ἐν ἀγίῳ πνί' [=πνεύματι] ἀγαπιτὸν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀποστρέφεισθαι καὶ παραβλέπειν, ἵνα γνῶτε, ὅτι, ὅσαπερ ἀνγράφη πρὸς ἡμᾶς ὁ Νεόφυτος αὐτός, ὁ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χϋ' [=Χριστοῦ] μεγάλῃς Ἐκκλησίας πάντη ἀπόβλητος καὶ ἀποτρόπαιος, ὁ μηδεμίαν τοῦ λοιποῦ κεκτημένος ἀνάκλησι, καὶ μνηύη ἡμῖν, εἴτε διὰ ζώσης φωνῆς, εἴτε διὰ γραμμάτων, ψευδῆ ἐστὶ πάντα καὶ μάταια, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἐξαπατᾶσθαι τοῖς διὰ γραμμάτων λόγοις αὐτοῦ, καὶ φαίνεσθαι ζημοῦν τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Ὁ γὰρ Ἰερώτατος ὑμῶν μρο'τολίτης [=μητροπολίτης] Κορύνθου κῦρ Δανιήλ ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνέπλησε τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τῆς ἐναρέτου πολιτείας ὑμῶν, καὶ τῆς φιλοφροσύνης, καὶ τῆς δεξιότητος, ἦν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείξασθε, ὥστε παρακινήσαι καὶ ἡμᾶς ἐπὶ μίζῳ ἐκεῖναι τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, καὶ εὐχεσθαι διὰ παντὸς εἰρηνικῶς διάγειν ἀνωτέρους (;) εἶναι πάντων τῶν ἐχθρῶν ὄρατῶν καὶ ἀοράτων, καὶ προσέτι κληρονομήσαι καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν [=Οὐρανῶν], ἐν Χῶ [=Χριστῷ] Ἰϋ' [=Ἰησοῦ] τῷ Κῶ [Κυρίῳ ἡμῶν· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν: ~

Ἐν μηνὶ Ὀκτωμβρίῳ Ἰνδ^{ος} Ια^{ης}